

РЕШЕНИЕ

№ 356

гр. Пловдив, 14.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ПЛОВДИВ, VII СЪСТАВ, в публично заседание на двадесети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Стефка Т. Михова

Членове: Борис Д. Илиев
Николай К. Стоянов

при участието на секретаря Ангелинка Ил. Костадинова
като разгледа докладваното от Николай К. Стоянов Въззивно гражданско дело № 20245300500238 по описа за 2024 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК.

Делото е образувано по въззивна жалба на „Фератум България“ ЕООД, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление гр. *****, представлявано от И. В.а Д. и Д. В.а Н. в качеството на управители, чрез юриконсулт Г. против Решение № 111 от 08.09.2023 г. постановено по гр.д.№ 411 по описа за 2021 г. на Районен съд – Първомай, с което е признато за установено, че клаузата на чл. 5 за обезпечение от Договор за предоставяне на потребителски кредит № 956416/06.12.2020 г., сключен между „ФЕРАТУМ БЪЛГАРИЯ“ ЕООД и И. Г. Х., ЕГН: ***** е нищожна.

В жалбата са релевираны доводи за неправилност и необоснованост на първоинстанционното решение, като се отправя искане до въззивния съд за неговата отмяна и постановяване на ново, с което исквата претенция да бъде отхвърлена в цялост. Претендира разноски.

В срока по чл. 263, ал. 1 ГПК е постъпил отговор на въззивната жалба от въззиваемата страна И. Г. Х., ЕГН: ***** от гр. *****, с който оспорва въззивната жалба като неоснователна. Моли се първоинстанционното решение да бъде потвърдено. Претендира разноски.

Пловдивският окръжен съд, след като провери обжалваното решение съобразно правомощията си по чл.269 от ГПК, прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение и съобразно чл. 12 ГПК и обсъди възраженията, доводите и исканията на страните, намери за установено от фактическа и правна страна следното:

Въззивната жалба е подадена в срок, от страна, която има право да обжалва и

срещу подлежащ на обжалване съдебен акт, поради което се явява процесуално допустима. При извършената служебна проверка на решението съобразно правомощията си по чл.269, изр. първо от ГПК съдът намери, че същото е валидно и допустимо. Предвид горното и съгласно разпоредбата на чл.269, изр.2 от ГПК следва да бъде проверена правилността му по изложените във въззивната жалба доводи и при служебна проверка за допуснати нарушения на императивни материалноправни норми, като въззивната инстанция се произнесе по правния спор между страните.

По отношение на правилността на решението, с оглед оплакванията във въззивната жалба, намира следното:

Производството по делото е образувано по предявен иск с правно основание чл. 124 от ГПК, във вр. с чл. 26 ал. 1, предложение първо и второ от ЗЗД, вр. чл. 143 ал. 1 от ЗЗП и чл. 21, ал. 1 от ЗПК, за прогласяване за нищожна клаузата за обезпечение по чл. 5 от договор за кредит № 956416/ 06.12.2020 г., като неравноправна по смисъла на чл. 143 от ЗЗП.

Не се оспорва установената от районен съд фактическа обстановка по делото, че между страните е бил сключен договор за потребителски кредит № 956416/06.12.2020 г. , след предоставяне на необходимата преддоговорна информация, по силата на който заеодателят е предоставил на заемателя парична сума в размер на 1400 лева, като връщането на сумата било уговорено на 12 вноски, с краен падеж 01.12.2021 г., при фиксиран годишен лихвен процент по заема- 23 %, ГПР- 49, 11% и общ размер на всички плащания 1722 лева.

Не е спорно и е установено по делото от представените писмени доказателства, че като обезпечение по чл. 5 от договора е предвидено поръчителство, предоставено от „Фератум Банк“, срещу възнаграждение от 1078 лв. разсрочено за периода от 05.01.2021 г. до 01.12.2021 г., в полза на дружеството кредитор, и след одобряването му от него, което се извършва с това на заема, обезпечителната уговорка не подлежи на отмяна нито от кредитополучателя, нито от обезпечаващото чуждия дълг лице. Според встъпителните дефиниции и чл. 5 от Общите условия преди договорното обвързване заеодателят оценява кредитоспособността на кредитоискателя въз основа на достатъчна информация, в това число получена от него, и ако счете за необходимо – и от справка в Централния кредитен регистър или в други бази данни, използвани в Република България, като взима предвид обезпечението, което същият може да предложи, за да повиши вероятността да бъде кредитиран, без да я изключва (в какъвто смисъл е общата уговорка по чл. 5.7.) – поръчителство от одобрен от кредитодателя: а) гарант – юридическо или физическо лице, или б) поръчител – посочено от кандидат-заеодателя физическо лице.

При кандидатстване за отпускане на заем чрез онлайн платформата на сайта на ответника www.ferratum.bg, извлечение от който е приобщено по делото, потребителят трябва да маркира избора си измежду две опции „Гаранция от Фератум банк” или „Личен гарант/поръчител”, и в случай че предпочете първата, интерфейсьт визуализира падежи и размери на месечните такси за услугата по гарантиране, които ще дължи.

При така установеното по делото настоящата инстанция споделя извода на районния съд за основателност на претенцията, доколкото се касае до потребителски договор, който е сключен в нарушение на изискванията на чл. 22 от ЗПК и ЗЗП, тъй като в договорът не е посочено ясно и разбираемо как е формиран ГПР по кредита, какви разходи са включени в него, като същият е посочен само като цифрова величина, освен това при така посочения размер на ГПК в същия не са включени всички разходи,

които са пряко свързани със сключване на договора, като по този начин потребителят е бил заблуден за действителната цена на услугата, с посочване на по-ниска стойност на разходите.

Съдът е длъжен и служебно да следи за наличие на неравноправни клаузи в договорите с потребител, съгласно установеното съдебно начало в гражданския процес, прокламирано в чл. 7 от ГПК, установената практика на СЕС и ВКС. Доколкото договорът е за потребителски кредит, с оглед неговия предмет и страни, приложимата правна уредба се съдържа в действащия ЗПК, в който законодателят предвижда строги изисквания за формата и съдържанието на този вид договори, уредени в глава трета, чл. 10 и чл. 11. Договорът формално отговаря на тези изисквания, доколкото в същия е посочен годишния процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя – 1722 лв. Така посочените размери в договора не съответстват на действителните такива, съобразно поетите от потребителя задължения. Съгласно чл. 19, ал. 1 от ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисионни, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. и тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит, а съгласно § 1, т. 1 от ДР на ЗПК „общ разход по кредита за потребителя“, са всички разходи по кредита, вкл. лихви, комисионни, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, а не само уговорените в него, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, вкл. разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит. В т. 2 от същата разпоредба е указано, че „обща сума, дължима от потребителя“, е сборът от общия размер на кредита и общите разходи по кредита за потребителя. В конкретния случай възнаграждението по договора за предоставяне на поръчителство се дължи на друго лице - поръчител, различно от кредитодателя, по друг договор, но е пряко свързано с договора за кредит, и съобразно императивните разпоредби на чл. 19, ал. 1 от ЗПК и § 1, т. 1 от ДР на ЗПК следва да бъде включено при изчисляване на ГПР. В съдържанието на процесния договор за кредит не е отразена действителната обща сума, дължима от потребителя, тъй като в същата не са включени общите разходи за потребителя, в т. ч. и възнаграждението за гаранта, което е пряко свързано с кредита. В случая е договорено да се заплаща възнаграждение за предоставеното обезпечение (гаранция) в размер на 1078 лв., заедно с всички останали задължения по същия, което реално оскъпява договора за кредит със сума в пъти по-голяма от уговорената лихва за ползване на заетата сума в размер на 322 лв. При сключването на договора за потребителски кредит чрез предвиждане на обезпечение под формата на гаранция, за което се дължи възнаграждение, е направен опит за заобикаляне на императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, ограничаваща максималния размер на годишния процент на разходите по кредита. Това възнаграждение има характер на скрита възнаградителна лихва, уговорено е в противоречие с принципите на справедливостта в гражданските и търговските отношения и с разпоредбата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК. Съгласно чл. 21, ал. 1 от ЗПК всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне на изискванията на този закон е нищожна. И тъй като не е спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен, съгласно чл. 22 от ЗПК, а като акцесорен и договора за гаранция, като с процесната разпоредба на чл. 5 от договора за кредит се създава задължението за предоставяне на обезпечение, чрез предоставяне на гаранция от юридическо лице, предложено от кредитодателя, което предполага допълнителни

разходи за потребителя, непосочени в договора.

Съгласно чл. 145 от ЗЗП неравноправната клауза в договор се преценява, като се вземат предвид всички обстоятелства, свързани със сключване на договора, към датата на сключването и всички клаузи, не само на договора, а и на друг договор, от който той зависи. А съгласно легалната дефиниция в закона неравноправна клауза в договор, сключван с потребител, е уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя, каквото при процесния договор, в конкретната разпоредба, с оглед посочените по-горе обстоятелства, се установява.

Предвид гореизложеното въззивната жалба се явява неоснователна, а постановеното решение като правилно следва да бъде потвърдено.

С оглед изхода на делото пред въззивната инстанция на пълномощника на въззиваемия се дължи адвокатско възнаграждение за осъщественото безплатно представителство пред настоящата инстанция, на осн. чл. 38, ал.1, т. 2 от ЗА, платимо от жалбоподателя.

С Решение на Съда на Европейския съюз от 25 януари 2024 г. по дело С-438/22 по преюдициално запитване, отправено от Софийски районен съд, е прието, че член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС следва да се тълкува в смисъл, че ако се установи, че наредба, която определя минималните размери на адвокатските възнаграждения и на която е придаден задължителен характер с национална правна уредба, противоречи на посочените разпоредби, националният съд е длъжен да откаже да я приложи, както и че национална уредба, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат да договорят възнаграждение в размер по-нисък от минималния, определен с наредба, приета от съсловна организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в размер по-нисък от минималния, трябва да се счита за ограничение на конкуренцията „с оглед на целта“ по смисъла на тази разпоредба от ДФЕС. Изрично е посочено, че при наличието на посочените ограничения не е възможно позоваването на легитимни цели, както и че националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба спрямо страната, осъдена за разноски, включително и когато предвидените в тази наредба минимални размери отразяват реалните пазарни цени на адвокатските услуги.

Решенията на Съда на Европейския съюз по преюдициални запитвания са задължителни за всички съдилища на основание чл. 633 ГПК, поради което настоящият съдебен състав следва да направи преценка дали нормата на чл.38, ал.2 ЗА, която препраща към Наредба № 1/2004 г. и задължава съда да определи адвокатско възнаграждение в размер не по-нисък от предвидения в нея, в случаите, когато адвокатът е осъществил безплатно адвокатска помощ на материално затруднено лице, е съответна на правото на ЕС.

Правото на адвоката да получи възнаграждение за своя труд е изрично прогласено в нормата на чл.36, ал.1 ЗА, а като израз на социална дейност той може да предостави безплатно адвокатски услуги (pro bono) на материално затруднени лица - чл.38, ал.1, т.2 ЗА. Разпоредбата на чл.36, ал.2, изр.2 ЗА изрично забранява уговарянето на адвокатско възнаграждение в размер по-нисък

от посочения в наредба, издадена на основание по чл.36, ал.2 ЗА, за съответния вид работа. Определянето на адвокатско възнаграждение от съда при безплатна правна защита (чл.38, ал.2 ЗА) и намаляването му при прекомерност на уговореното (чл.78, ал.5 ГПК) е ограничено до минималния размер по тази наредба. Това е Наредба №1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, приета от Висшия адвокатски съвет.

По реда на Закона за правната помощ се осъществява социално подпомагане с цел да се гарантира равен достъп до правосъдие на лица, чийто икономически статус не им позволява свободен пазарен достъп до юридически услуги - чл.3 във връзка с чл.22 и чл.23 ЗПП. Правната помощ по този закон се предоставя от адвокати (чл.2 ЗПП) и трябва да отговаря на същите високи изисквания за ефективност, качество и стандарт, каквито са предвидени и за предоставената адвокатска защита по договор, сключен по ЗА. Възмездяването на правната помощ по ЗПП се извършва по наредба съгласно по чл.37 ЗПП. Това е Наредбата за заплащане на правната помощ, приета от Министерския съвет. Към прилагането на размерите на възнагражденията по тази наредба препраща и нормата на чл.78, ал.8 ГПК, в случаите, когато юридически лица или еднолични търговци са защитавани пред съда от юрисконсулт.

Разликата в уредбата в Закона за правната помощ и в Закона за адвокатурата от гледна точка на законовата делегация за определяне на размерите на възнагражденията е, че наредбата по ЗПП се приема от държавен орган - Министерски съвет по предложение на Националното бюро за правна помощ, което е държавен орган на бюджетна издръжка, а наредбата по ЗА - от съсловна организация, каквато е Висшият адвокатски съвет, чиито членове са само адвокати, избрани от други свои колеги адвокати, без каквато и да било последваща санкция на държавен орган относно конкретните размери на определените възнаграждения.

Правната помощ, включително процесуално представителство по граждански дела, се предоставя на социално слаби лица след акт на съда за преценка на икономическото, семейното или друго особено положение, а представителството по чл.38, ал.1, т.2 ЗА се осъществява само по силата на изявление, че лицата са материално затруднени.

Заплащането на възнаграждение по ЗПП е предпоставено от отчет на адвоката, като конкретният му размер се предлага от адвокатския съвет с оглед вида и количеството на извършваната дейност и се определя от НБПП (чл.38 ЗПП) в границите на посочени минимален и максимален размери, докато с нормата на чл.38, ал.2 ЗА е вменено задължение на съда да присъди минималното възнаграждение по наредбата на съсловната организация, без възможност да го намалява под определения размер.

Възнагражденията, предвидени в наредбата по ЗПП, са значително в по-нисък размер от тези в наредбата по ЗА за един и същи вид работа. Конкретно: по НЗПП за защита по дела с определен материален интерес възнаграждението е от 100 лв. до 360 лв. и може да бъде увеличено с 50% при интерес над 10000 лв., съответно по Наредба № 1/2004 г. – минималното възнаграждение при интерес до 10000 лв. е 1300 лв.

При така посочените особености в правната уредба на адвокатските

услуги се установява, че е налице непропорционалност при заплащане на оказвана адвокатска помощ на материално затруднени лица, като са създадени два режима, преследващи идентични цели, но постигащи различни крайни резултати в разрез с принципите на конкурентност. Несъответствието се изразява в това, че са създадени облекчени условия за осъществяване на безплатно процесуално представителство за материално затруднени лица по ЗА (без преценка от съда на икономическото им състояние), като въпреки това насрещната страна е задължена да възмезди правната защита в по-висок размер от този по НЗПП и то такъв, който е приет от съсловната организация на адвокатите и е обвързващ за съда. В този смисъл социалната помощ се прехвърля изцяло в тежест на насрещната страна, а адвокатска услуга, независимо че е била поета за изпълнение с тази цел, престава да се счита за предоставена в обществен интерес, след като възнаграждението на адвоката се определя в размер, под който той не би могъл да договаря дори и в общия случай.

Несъразмерност има и при възмездяване на процесуалното представителство, осъществявано от юрисконсулт по чл.78, ал.8 ГПК и това на адвокат по чл.38, ал.2 ЗА, като и в двете хипотези възнаграждението не е уговорено в договор за правна защита по конкретно дело, а се определя от съда, който е обвързан от размерите по две различни наредби, независимо че услугата се осъществява винаги от правоспособни юристи. Действително при определяне на възнаграждение от съда по НЗПП съществува възможност за преценка на фактическата и правна сложност на делото предвид посочените минимални и максимални размери, а ограничението до максималния размер по чл.78, ал.8 ГПК отразява обстоятелство, че юрисконсултът работи по договор с представлявания. Независимо от това насрещната страна понася в различен размер отговорността за разносните в зависимост от избора на доверителя – дали да се представлява от юрисконсулт или от адвокат.

Решението на Висшия адвокатски съвет за приемане на наредба за определяне на минимални размери на адвокатските възнаграждения представлява съгласуване на цените от всички участници на пазара на адвокатски услуги и преследваните цели, дори и същите да са легитимни за този сектор, не могат да се постигат чрез възлагане на задължение на съда при безплатно процесуално представителство възнаграждението да бъде в посочения в наредбата минимален размер.

Въведеното с чл.38, ал.2 ЗА правило, че съдът присъжда възнаграждение в определения от Висшия адвокатски съвет размер, който е значително по-висок от приложимите размери в аналогични случаи, без възможност на съда да прецени вида, количеството и сложността на извършената работа, създава изкуствени икономически бариери при защитата на правата и интересите на участниците в гражданския процес и представлява нарушение на конкуренцията по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС, в какъвто смисъл е даденото тълкуване в решението по дело C-438/22 на СЕС.

По изложените съображения нормата на чл. 38, ал. 2 ЗА, препращаща към Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатски възнаграждения не съответства на правото на ЕС, поради което не следва да се прилага. Посочените в наредбата размери на адвокатските възнаграждения могат да служат единствено като ориентир при определяне служебно на възнаграждения, но без да са

обвързващи за съда. Тези размери, както и приетите за подобни случаи възнаграждения в НЗПП, подлежат на преценка от съда с оглед цената на предоставените услуги, като от значение следва да са: видът на спора, интересът, видът и количеството на извършената работа и преди всичко фактическата и правна сложност на делото.

Настоящият съдебен състав, намира, че в полза на адв. М. М. следва да се присъди адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на И. Х. като материално затруднено лице по реда на чл.38, ал.1, т.2 ЗА в размер под минималния по наредбата. За определянето му съдът съображава, че правната помощ пред настоящата съдебна инстанция се изразява в подаване на отговор на въззивна жалба и депозиране на писмено становище при неоценяем иск. Делото не се отличава с фактическа или правна сложност, поради което дължимото от Фератум България” ЕООД възнаграждение на адвокат М. В. М. е в размер на 150 лева.

На основание чл. 280, ал. 3 ГПК решението не подлежи на касационно обжалване.

Предвид изложените съображения, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 111 от 08.09.2023 г., по гр.дело № 411 по описа на Районен съд Първомай за 2021 г.

ОСЪЖДА „Фератум България” ЕООД, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: град *****, представлявано от управителите И. Д. и Д. Н., да заплати на адвокат М. В. М., вписан в регистъра на Адвокатска колегия – *****, с адрес за съдебна кореспонденция: гр. *****, сумата от 150 (сто и петдесет) лева, представляваща адвокатско възнаграждение за въззивното производство, на основание чл. 38 ал.2 от Закона за адвокатурата.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____